

Izhaja
10. in 25. dne
vsakega meseca.

Stoji za
celo leto 3 zld. —
pol leta 1 „ 60
četrt „ — „ 80
Pos. štev. 15 kr.

Oznaniła
ikrat natisnena
od vrste 15 kr.

Naročnina
se pošlja blagajnika
„Zavezo“,
oznaniła in reklamacije
pa upravištvu
v Maribor.
Odprte reklamacije so
poštne proste.

POPOTNIK.

Glasilo

„Zaveze slovenskih učiteljskih društev“.

Izdajatelj in urednik:

M. J. Nerat, nadučitelj.

Spisi in dopisi
pošljajo se
uredništvu
v Maribor,
Kloščah negrstrasse.

Pis m o m,
na katera se želi
odgovor,
naj se prdene
primerna poštna
znamka.

Na anonimne do-
pise se ne oziramo.
Nebrakovana pisma,
se ne sprejemajo
Rokopisi
in na
ocene poslani knjige
se ne vračajo.

Desetletno delovanje „Zaveze slovenskih učiteljskih društev“.

(Od l. 1888. do l. 1898.)*

Uvod.

Po uveljavljenju novega šolskega zakona, tega bisera avstrijskega zakonodajstva, jelo se je tudi slovensko učiteljstvo slobodnejše gibati. Oživila se je v njem ljubezen do učiteljskega stanu, vzbujal se je v učiteljskih sreih čut vzajemnosti, vzcvetela je med njimi lepa evetka — kolegijalnost. Posledica teh pojavov pa je bilo ustanovljenje raznih — sicer še maloštevilnih — učiteljskih društev, katera so še bolj krepila stanovsko zavest ter zaupanje v lastno moč učiteljstva. Uvidel pa je marsikateri tovariš, da delovanje posameznih društev ne dosega vseh onih smotrov, katere so pričakovali od njih, ker jim nedostaje enotnega, vzajemnega delovanja, ker so se težnje posameznih društev takorekoč druga drugo pobijale in si nasprotovale. Pokazala se je torej živa potreba, da se doseže tesneje združenje vseh slov. učit. društev v svrhu enotnejšega postopanja v najvažnejših vprašanjih, ker inače ni bilo pričakovati kakih pozitivnih uspehov. In pojavili so se pri društvenih zborovanjih in v slovenskih listih posamezni glasovi, ki so pozivali učiteljstvo na uresničevanje te ideje. In ti glasovi so se vedno množili. Ideja ustanovitve „Zaveze slovenskih učiteljskih društev“ se je porodila in prešla v meso in kri slovenskega učiteljstva.

L. 1885. objavil je „Učit. Tovariš“ v 23. šte. članek „Ohrabrimo se!“, v katerem učitelj Armin Gradišnik prvokrat javno pozivlje učiteljstvo k uresničenju te ideje. V krepkih besedah spodbuja učiteljstvo k združitvi, sklepajoč: „Ustvarjajmo si društva in spojimo le-ta v ozko zvezo med seboj!“

Istega leta prinašal je „Uč. Tov.“ razpravo: „Kako naj se učitelj v svojem poklicu nadalje izobrazuje!“ iz peresa učitelja Gabrškega. V tem spisu pravi pisatelj med drugim: „Takih društev pri nas še vse preveč manjka. Imenitnosti učiteljskega stanu bi po vsem prijalo, da bi bil vsak učitelj ud kakega društva in da bi se vseh zborovanj marljivo udeleževal. Zato bi se pa moralo več društev ustanoviti. Da pa ne bi vsa ta društva bila brez vzajemnosti, morala bi se zvezati v skupno učiteljsko zvezo.“

V članku: „Posamne misli o vzgoji, pouku in učiteljstvu“ v „Popotniku“ iz l. 1886 št. 27. vzpodbuja zopet tovariš A. Gradišnik k osnovanju osrednjega vseslovenskega učiteljskega društva.

* Poročal pri X. glavni skupščini „Zaveze“ v Ljubljani nadučitelj Drag. Česnik.

„Slov. Narod“ prinesel je l. 1886. v 210. številki, uvodni članek pod naslovom: „Slovenski učitelji, organizujte se!“ ki ga je spisal bivši naš tovariš A. Funtek.

I. Zupanek prijavil je l. 1887. v „Popotniku“ članek: „O imenitnosti učiteljskih društev“. V pristavku uredništva izraža urednik Nerat predlog, naj bi se v vsakem okraju osnovalo učiteljsko društvo in vsa ta okrajna učiteljska društva naj bi se potem združila v osrednje društvo ali „Zavezo vseh slovenskih učiteljskih društev“ s sedežem v Ljubljani.

Dalje omenjam še spisa: „Učitelji slovenski, zedinimo se tesneje!“ ki ga je spisal Fr. Jamsšek in ga je objavil v „Drobtinica“ l. 1887. in članka: „Slovenski učitelji združimo se!“ iz peresa J. Mercine iz Gorice, katerega je objavil „Uč. Tov.“ l. 1887.

Drugih spisov ne bom navajal, ker so manjšega pomena in so le mimogrede omenjali to vprašanje. Vse to je bilo seveda kolikor toliko le teorija, nekak uvod k uresničenju te ideje.

I. doba. (Delovanje osnovalnega odbora.)

Odločilnega pomena je bil govor tovariša Frana Kocbeka, dne 2. novembra 1887. l. pri obnem zboru celjskega učiteljskega društva pod naslovom: „O zvezi slovenskih učiteljskih društev“. Ob sklepu svojega temeljitega govora je namreč predlagal, naj se takoj izvoli iz srede celjskega učiteljskega društva osnovalni odbor, sestojč iz treh članov, kateri naj vodi ustanovitev omenjene „Zveze“, tako dolgo, da bo ustanovitev zagotovljena.

Ta predlog je bil soglasno vsprejet. Celjsko društvo je vzprejelo ustanovitev „Zaveze“, v osnovalni odbor pa so bili izvoljeni: Anton Brezovnik, učitelj v Vojniku, t. č. predsednik društva, Armin Gradišnik, podučitelj v Hrastniku in Fran Kocbek, podučitelj v Žalcu. Največjih zaslug pa sta si stekla Kocbek in Gradišnik, ki sta se z mladeniškim navdušenjem in z vsemi silami poprijela te ideje in jo končno tudi uresničila. Ustanovitev „Zaveze slovenskih učiteljskih društev“ je plod njune velike požrtvovalnosti in žilave vztrajnosti.

Novoizvoljeni osnovalni odbor je začel takoj svoje delovanje s tem, da je sestavil „Poziv“, v katerem se je ob kratkem označil namen „Zaveze“, ter ga meseca decembra 1887. l. in januarja 1888. l. razposlal vsem tedanjim slovenskim učiteljskim društvom s povabilom, da pristopijo k „Zavezi“. Teh društev je bilo takrat 18 in sicer 12 na Spodnjem Štajerskem, 2 na Kranjskem in 2 na Primorskem. Po pravici so se torej pritoževali štajerski naši tovariši o mlačnosti kranjskega učiteljstva. No, to se je v prav kratkem času premenilo.

Tem pozivu so se društva kaj častno odzvala in sicer so se izjavila društva za pristop tako-le:

1. „Celjsko učiteljsko društvo“ (kot osnovatelj) dne 2. nov. mes. 1887. l.
 2. „Slovensko učiteljsko društvo v Ljubljani“ dne 24. jan. mes. 1888 l.
 3. „Pedagogično društvo“ v Krškem dne 16. febr. mes. 1888. l.
 4. „Ptujsko učit. društvo“ dne 16. febr. mes. 1888. l.
 5. „Učiteljsko društvo za Goriški okraj“ dne 14. febr. mes. 1888. l.
 6. „Šmarijsko-rogaško učit. društvo“ dne 17. febr. mes. 1888. l.
 7. „Učit. društvo za Sežanski okraj“ dne 17. febr. mes. 1888. l.
 8. „Tolminsko učit. društvo“ dne 24. febr. mes. 1888. l.
 9. „Slov. učit. društvo za Koperski okraj“, dne 27. febr. mes. 1888. l.
 10. „Ljutomersko učit. društvo“, dne 5. m. mes. 1888. l.
 11. „Savinjsko učit. društvo“, dne 8. marca mes. 1888. l.
 12. „Ormoško učit. društvo“, dne 3. aprila mes. 1888. l.
 13. „Logaško učit. društvo“, dne 7. junija mes. 1888. l.
 14. Učit. društvo za Postojnski okraj“, dne 5. jul. mes. 1888. l.
- (Opomba. Ti dve društvi sta se ustanovili mej snovanjem „Zaveze“)

15. „Gornjegraško učit. društvo“, dne 6. avg. mes. 1888. l.
16. „Učit. društvo za Mariborsko okolico“, dne 10. jan. mes. 1889. l.
17. „Slovenjegraško učit. društvo“, dne 10. marea mes. 1889. l. in
18. „Brežiško-Sevniško učit. društvo“, dne 4. aprila mes. 1889. l.

Jako mnogobrojni pristop je bil jasen dokaz o potrebi „Zaveze“.

V tem se je lotil osnovalni odbor sestave „pravil“. Pvi tem delu ga je velikodušno in nesebično podpiral dr. Iv. Dečko v Celju. Premagti je bilo osnovalnemu odboru mnogo ovir in zaprek. A končno so bila pravila vendar potrjena.

To se je zgodilo z ukazom visokega c. kr. ministerstva notranjih zadev z dne 31. avgusta 1888. l. štev. 15.443.

To je torej rojstveni dan „Zaveze“.

Osovalni odbor je na to začel delati priprave za prireditev I. glavne skupščine „Zaveze“. Najpoprej je objavil v raznih slov. listih pod naslovom: „Učitelji slovenski!“ poziv do slovenskega učiteljstva, naj si osnuje društva, naj pristopa k „Zavezi“ ter naj jo z vsemi močmi podpira, da postane krepka in čvrsta. Prva glavna skupščina bi imela biti že 14. in 15. septembra 1888. l., vendar so jo morali odložiti na Božične počitnice istega leta; pa tudi takrat se vsled raznih zadržkov ni mogla vršiti. Vršila se je še-le o Veliki noči, dne 22. in 23. aprila 1889. l. v Ljubljani kot središču slovenske zemlje.

„Slovensko učit. društvo“ je vse potrebno preskrbelo, da se je moglo vršiti zborovanje dostojno. Delegate in druge zbrane učitelje je pozdravil v ime „Slov. učit. društva“ nadzornik A. Žumer. V ime stolnega mesta je pozdravil zborovalce župan P. Grasselli, a dr. Vošnjak v ime dež. odbora kranjskega, vzpodbujoč slovensko učiteljstvo, da naj vzlasti vceplja v mlada srca slovenske mladine zavest, da so sinovi in hčere slovenske in slovanske matere.

Prof. Lavtar je pri tem zborovanju jako temeljito predaval „O reformi računstva“.

Tovariš Gabršček je poročal „O reformi osnovne šole“. Njegov govor je vzbujal veliko pozornost in odobravanje prisotnega učiteljstva, a zastopnik vlade je govornika večkrat ustavil, češ da se govor dotika političnih stvari.

Društvenim glasilom se je po precej burni debati določil „Popotnik“, ki je ostal „Zavezino“ glasilo do danes! V odbor za II. upravno leto so bili izvoljeni:

Predsednikom: Fel. Stegnar, c. kr. učitelj v Ljubljani;

I. podpredsednikom: Ant. Razinger, učitelj v Ljubljani;

II. podpredsednikom: Fr. Praprotnik, nadučitelj v Mozirju;

I. tajnikom: Jos. Majer, učitelj v Ljubljani;

II. tajnikom: Jak. Furlan, učitelj v Ljubljani;

blagajnikom: Fr. Kokalj, učitelj, v Ljubljani;

odbornikom za Štajersko: Kavkler Ivan, nadučitelj v Ptuj; Fran Kocbek, podučitelj v Zalcu; Armin Gradišnik, podučitelj v Hrastniku.

Za Kranjsko: Vojt. Ribnikar, nadučitelj v Logatcu; dr. Tom. Romih, mešč. učitelj v Krškem.

Za Primorsko: Mat. Kante, šolski vodja v Sežani; Kristjan Bogatec, učitelj v Rimanju in Iv. Kraševce, nadučitelj v Biljah.

Starosta slovenskih učiteljev Andr. Praprotnik je ponujeno mu izvolitev za predsednika odklonil, zaradi obilnega družega dela.

„Zaveza“ pri tej volitvi ni imela sreče. Novoizvoljeni predsednik Stegnar se je zaradi bolehnosti odpovedal. Kmalu je sledil njegovemu izgledu I. tajnik in ko se je vršila pozneje druga skupščina „Zaveze“, ni bilo od ravnateljstva nobenega člana prisotnega.

V tej dobi so se bile vložile na deželni zbor kranjski in goriški ter na državni zbor prošnje za izboljšanje gmočnega stanja učiteljstva.

II. glavna skupščina „Zaveze“

se je vršila dne 25. in 26. maja 1890. l. v Celju. II. tajnik Jak. Furlan rešil je bil v Ljubljani neke ostanke „Zaveze“ ter jih prinesel seboj v Celje. Ni manjkalo dosti in „Zaveza“ ustanovljena s tolikim naporom, bi bila kmalu propala. A odločnemu nastopu tovarišev Kocbeka in Praprotnika se je posrečilo rešiti patapljajočo se ladijo. In vršila se je II. glavna skupščina nad vse pričakovanje sijajno.

V krasnih besedah je takrat navduševal II. podpredsednik Fr. Praprotnik, ki je zborovanju predsedoval, zaveznike k vztrajnosti, k delu in njegove ognjevite besede so iznova vzbudile v srcih učiteljstva pogum ter ga ojačile za nadaljno delo. Kriza je bila odvrnjena in naša „Zaveza“ deluje od tedaj na solidnej podlagi neomajno in odločno v dosego svojih vzvišenih smotrov.

Zborova se je pozdravil takrat dr. Jos. Serneck, deželni poslanec in načelnik okr. zastopa celjskega. V imenu celjskega učit. društva pa jih je pozdravil predsednik Ant. Brezovnik, poudarjajoč, da je „Zaveza“ hči celjskega društva, na katero je ono ponosno.

Poročila so bila sledeča:

1. Nadučitelj Fran Praprotnik je obravnaval predmet: „Učitelj pospešitelj kmetijskega pouka v šoli in zunaj šole.“

2. Ravnatelj Lapajne je govoril: „O važnem gmotnem vprašanju slovenskega učiteljstva“. V svojem govoru je priporočal učiteljstvu „zavarovanje (za življenje)“.

3. Učitelj Alojzij Luznik je predaval „O didaktofonu“, katerega je on sam izumil, ter kazal na njegovo porabljivost pri pouku v petju.

4. Okr. šolski nadzornik Jos. Bezljaj je obravnaval „O risanju brez stigem na ljudskih šolah.“

Pri volitvi upravnega odbora za

III. upravno leto

so bili izvoljeni:

Predsednik: dr. Tom. Romih, meščanski učitelj, Krško;

I. podpredsednikom: Fran Praprotnik, nadučitelj, Mozirje.

II. podpredsednikom: Jern. Ravnikar, nadučitelj, Litija;

I. tajnik: Armin Gradišnik, učitelj, Hrastnik;

II. tajnik: Fr. Slane, učitelj, Radeče;

blagajnik: Ivan Lapajne, ravnatelj, Krško;

odborniki: a) za Štajersko: Ant. Brezovnik, učitelj, Vojnik; Fr. Kocbek, nadučitelj Gornji grad; Ant. Porekar, nadučitelj, Hum;

b) za Kranjsko: L. Jelenc, nadučitelj, Št. Jurij, Vojt. Ribnikar, nadučitelj, Logatec;

c) za Primorsko: Mat. Kante, šolski vodja, Sežana; Pet. Medvešček, nadučitelj, Opatje selo; Andr. Vrtovec, učitelj, Tolmin.

Urednik: M. J. Nerat, nadučitelj, Maribor.

Za dobe tega upravnega odbora se je jako mnogo storilo. Najvažnejši ukrepi so:

Z banko „Slavijo“ se je sklenila pogodba zaradi zavarovanja za življenje, po kateri pripade nekaj odstotkov od zavarovalnine „Zavezi“, oziroma dotičnim okr. učiteljskim društvom, kojih član je zavarovani učitelj. Na vse deželne zборе se je vložila prošnja, da naj se šolski zakon premeni v toliko, da bo ljudsko učiteljstvo samo izvolilo iz svoje srede svojega zastopnika v deželni šolski svet.

Na kranjski deželni zbor se je poslala prošnja za izboljšanje gmotnega stanja kranjskega učiteljstva ter za nekatere spremembe šolskega zakona.

Kranjskemu deželnemu zboru se je predložila prošnja za splošno volilno pravico kranjskih učiteljev.

Štajerskemu deželnemu zboru se je poslala prošnja za izboljšanje učiteljskih plač — ter za odpravo imena podučitelj. Ta prošnja se je vložila potom kluba slovenskih poslancev na Štajerskem.

Na naučno ministerstvo se je poslala prošnja, naj se ustanovi posebna enketa za izdajanje slovenskih knjig za ljudske, meščanske in obrtne šole ter učiteljišča.

Po dr. Ant. Gregorčiču se je vložila na goriški dež. zbor prošnja za povišanje učiteljskih plač na Goriškem.

Takozvani „Lichtenstein-ov šolski predlog, ki je prišel v tem času na dnevni red državnega zbora, je prouzročil tudi po Slovenskem nekak nepotreben boj, ter razburil duhove. Na Goriškem se je pojavilo nekako nasprotovanje učiteljskemu stanu in ljudski šoli. List stara „Soča“ in še neki drugi mesečnik sta brez opravičljivega uzroka uprizorila nekako agitacijo napram učiteljstvu in šoli, češ da so učitelji in šola liberalni in brezverski. Tudi „Zavezo slovenskih učiteljskih društev“ so v tem oziru neosnovano napadali, zato se je sklenila pri glavni skupščini dne 23. aprila mes. 1889. l. sledeča resolucija:

„Zbrano slovensko učiteljstvo izjavlja, da hoče na podlagi krščanskih načel delovati vedno v edinosti in slogi z inteligenco našo sploh in posebe še s častito duhovščino v prid naroda, da pa bode baš tako odločno zavračalo vse krivične napade in neosnovana natolcevanja zoper njega in njegov stanovski ugled, naj pridejo od koder koli.“

Ne bom obširneje govoril o tem nepotrebnem boju, ker nočem razkrivati starih, že skoro zaceljenih ran. Ako bi pa koga utegnila stvar še zanimati, najde lahko precej gradiva v „Popotniku“ iz l. 1890.

Na to se je vršila

III. glavna skupščina „Zaveze“

dne 16. in 17. maja 1891. l. v Trstu.

Obravnavale so se sledeče stvari:

1. „Pravne razmere ljudskih učiteljev“, poročal nadučitelj J. Ravnikar.
2. „O socialnih razmerah slovenskega učiteljstva“, poročal Andr. Vrtovec.
3. „Važnost obrtno-nadaljevalnih šol“, poročevalec ravnatelj Ivan Lapajne.

Za VI. upravno leto

je bil izvoljen nasledni upravni odbor:

Predsednik: dr. Tom. Romih, mešč. učitelj, Krško;

I. podpredsednik: Fran Praprotnik, nadučitelj, Mozirje;

II. podpredsednik: Jern. Ravnikar, nadučitelj, Litija;

I. tajnik: Arm. Gradišnik, učitelj, Hrastnik;

II. tajnik: Fr. Slane, učitelj, Radeče;

blagajnik: Ivan Lapajne, ravnatelj mešč. šole, Krško;

urednik: M. J. Nerat, nadučitelj, Maribor;

odborniki: a) za Štajersko: Anton Brezovnik, Fran Koebek, Ant. Porekar;

b) za Kranjsko: Luka Jelenc, Vojteh Ribnikar;

c) za Primorsko: Mat. Kante, Andr. Vrtovec, Krist. Bogatec.

O delovanju te upravne dobe nimam kaj posebnega povedati.

IV. glavna skupščina „Zaveze“

se je vršila dne 4., 5. in 6. junija meseca 1892. l. v Kranju.

Omeniti mi je tukaj, da je bil vsprejem, ki ga je priredilo kranjsko meščaustvo „zaveznikom“ nad vse pričakovanje sijajen in prizrčen. — Pozdravil je zborovalce najprej mestni župan Karol Šavnik, potem pa predsednik čitalnice notar Viktor Globočnik,

iskren prijatelj našega stanu, ki — žal! — počiva že v hladni zemlji domači. Vse mesto je bilo v zastavah, a krasen venček narodnih gospic je obsipal udeležnike z duhtečimi cvetkami. — V proslavo 300letnice Komenskega priredila je „Zaveza“ slavnostno besedo. Slavnostni govor je govoril nadučitelj Fr. Praprotnik.

Pri glavnem zborovanju so bila sledeča poročila:

1. „Realije in novi šolski zakon s posebnim ozirom na pouk iz prirodoslovja v ljudski šoli“, poročal dr. T. Romih.
 2. „O nadzorništvu slovenskih obrtnih šol“ in
 3. „O meščanskih šolah po Slovenskem“, poročal ravnatelj J. Lapajne.
- V upravni odbor za

V. upravno leto

so bili izvoljeni:

Predsednikom: Vojteh Ribnikar, nadučitelj, Logatec;

I. podpredsednikom: dr. Tom. Romih, mešč. učitelj, Krško;

II. podpredsednikom: Jernej Ravnikar, nadučitelj, Litija;

I. tajnikom: Armin Gradišnik, učitelj v Hrastniku;

II. tajnikom: Peter Repič, nadučitelj na Uencu;

blagajnikom: Iv. Lapajne, ravnatelj v Krškem;

odbornikom a) za Štajersko: Fran Koebek, Anton Porekar, Fr. Praprotnik;

b) za Kranjsko: Luka Jelenc, Marko Kovšca;

c) za Primorsko: Krist. Bogatec, Iv. Krajnik, Peter Medvešek;

Delovanje upravnega odbora bilo je zelo otežkočeno, ker ni bilo mogoče dobiti od prejšnjega predsedništva nikakih društvenih spisov in listin.

V tem času vršil se je v Ljubljani „katoliški shod“, ki se je pečal tudi s šolskim vprašanjem. Na to se je priredil „Svetčev banket“, katerega se je udeležil tudi „Zavezin“ predsednik. Mej duhovskim in učiteljskim stanom se je pojavila nekaka disharmonija, kar gotovo ni moglo blagodejna vplivati na šolo in narod.

V. glavna skupščina „Zaveze“

se je vršila dne 16., 17. in 18. avgusta meseca 1893. l. v Mariboru.

Poročila so bila sledeča:

1. „Najvišje reformatorne težnje na pedagoškem polju,“ predaval Henrik Schreiner, ravnatelj učiteljskega v Mariboru.

2. „Kako in kaj naj čita mladina?“ poročal nadučitelj Janko Leban.

Posledica Lebanovega govora bila je poznejša ustanovitev „Knjižnice za mladino“, katero je ustanovila „Zaveza“ in jo je izdajal Andr. Gabršček v Gorici.

Skupščina je izvolila za

VI. upravno leto.

naslednji upravni odbor:

Predsednikom: Vojteh Ribnikar, nadučitelj v Logatecu;

I. podpredsednikom: Ivan Lapajne, ravnatelj v Krškem;

II. podpredsednikom: Fr. Praprotnik, nadučitelj v Mozirju;

I. tajnik: Armin Gradišnik, učitelj v Hrastniku;

II. tajnik: Ivan Šega, učitelj v Logatecu;

blagajnik: J. Kerne, nadučitelj v Gornjem Logatecu;

urednik: M. J. Nerat, nadučitelj v Mariboru;

odborniki a) za Štajersko: Fr. Koebek, Josip Freuensfeld, Anton Porekar;

b) za Kranjsko: Luka Jelenc, Jakob Dimnik, učitelj v Ljubljani;

c) za Primorsko: Mat. Kante, Krist. Bogatec, Peter Medvešek.

Delovanje tega upravnega odbora bilo je bolj notranje. Nato se je vršila

VI. glavna skupščina „Zaveze“

dné 15. in 16. avgusta 1894. l. v Gorici.

Poročilo: 1. „O preosnovi učnih knjig za slovenske šole“, poročala P. Medvešček in M. J. Nerat.

2. Resolucija, s katero se zahtevajo za slovenske šole slovenski stenski zemljevidi. Skupščina je izvolila za

VII. upravno leto

naslednji upravni odbor:

Predsednikom: Vojteh Ribnikar, nadučitelj v Dol. Logatcu;

I. podpredsednikom: Iv. Lapajne, ravnatelj v Krškem;

II. podpredsednikom: Fr. Praprotnik, nadučitelj v Mozirju.

I. tajnikom: Armin Gradišnik, učitelj v Hrastniku;

II. tajnikom: Ivan Šega, učitelj v Dol. Logatcu;

blagajnikom: Ivan Kerne, nadučitelj v Gor. Logatcu;

urednikom: M. J. Nerat, nadučitelj v Mariboru;

odbornikom a) za Štajarsko: Fr. Kocbek, Ant. Porekar, Ant. Petriček iz Žalca;

b) za Kranjsko: Luka Jelenc, Jakob Dimnik, učitelj in urednik -Ljubljana;

c) za Primorsko: Krist. Bogatec, Mat. Kante, Peter Medvešček.

Vse delovanje „Zaveze“ se je nekako koncentrovalo na konečno ureditev podjetja „Knjižnice za mladino“. Povabili so se razni slovenski pisatelji k sodelovanju. — Tudi se je na naučno ministerstvo poslala spomenica gledé preosnove učnih knjig za slovenske šole.

V tem času zadel je našo „Zavezo“ jako občutljiv udarec. Dne 25. aprila meseca 1895. l. je umrl po dolgem bolehanju dični zavezin predsednik Vojteh Ribnikar. Bil je mož poln idealov za prospah svojega stanu, kremenit značaj in neomahljiv rodoljub. Slava njegovemu spominu!

VII. glavna skupščina „Zaveze“

se je vršila dné 4. in 5. septembra 1895. l. v Novem mestu.

Kakor l. 1892. v Kranju, tako so tudi tukaj priredili meščani učiteljstvu izredno slovesen in ljubeznjiv vsprejem. Na kolodvoru pričakovala je udeležnike velika množica gostoljubnih meščanov na čelu jim novomeški župan Fran Perko. Pri dohodu vlaka je zasvirala meščanska godba „Naprej!“ Pozdravil je udeležnike najprej predsednik novomeškega učiteljskega društva, potem pa mestni župan, ki je zaklical vzgojiteljem naših nâd presrečni: dobro-došli! Odvetnik dr. Šegula je izročil zborovalcem novomeški „Narodni dom“, v katerem raj se čutijo, kakor doma. Ni manjkalo tudi krasnih cvetok, ki so se vsipale iz nežnih rok na udeležnike, korakajoče z godbo na čelu po mestu.

Koncert, ki ga je priredila „Zaveza“ v dvorani „Narodnega doma“ pod spretnim vodstvom učitelja Potrebina, se je izvršil sijajno.

Pri tej skupščini se je poročalo o sledečih predmetih:

1. „O narodni vzgoji Slovencev“, govoril učitelj Ivan Štukelj.

2. „O volilni pravici definitivno nameščenih učiteljev in učiteljic“, govoril nadučitelj L. Jelenc.

3. „O ustanovitvi društva „Samopomoč“,“ poročal nadučitelj M. J. Nerat.

G. Štukelj je v svoji razpravi dokazal, da ima slovenska narodna vzgoja zapisano na svojem praporu: „Vse za vero, dom, cesarja!“ po geslu „Naprej!“ Za

VIII. upravno leto

je bil od skupščine poslancev izvoljen naslednji odbor:

Predsednikom: Luka Jelenc, nadučitelj v Št. Juriju;

- I. podpredsednikom: Iv. Lapajne, ravnatelj v Krškem;
- II. podpredsednikom: Armin Gradišnik, učitelj v Hrastniku;
- I. tajnik: Ivan Šega, učitelj v Logatcu;
- II. tajnik: Ljud. Stiasny, učitelj v Radovljici;
- blagajnik: Fran Luznar, učitelj Primskovo;
- odborniki a) za Štajarsko: Fr. Koebek, Anton Petriček, Anton Porekar;
- b) za Kranjsko: Ivan Bezljaj, Jakob Dimnik;
- c) za Primorsko: Krist. Bogatec, Mat. Kante, Ig. Križman.

Delovanje „Zaveze“ je bilo v glavnih potezah sledeče:

Direktorij je razposlal vsem šolskim vodstvom okrožnice, naj podpirajo „Popotnik“ in „Knjižnico za mladino.“

Na deželni zbor kranjski se je vložila prošnja, da uredi volilno pravico stalno nameščenih učiteljev, ki je imela dovoljen uspeh.

Vsled prošnje „Zaveze“ je kupil deželni zbor Kranjski 100 iztisov „Knjižnice za mladino“, katere je potem razdelil mej slovenske šole na Kranjskem. — Ednaka prošnja na deželni zbor goriški ni imela uspeha, ker je bil deželni zbor poprej zaključen.

„Zaveza“ je prosila tudi deželni šolski svet kranjski, štajarski in goriški, naj bi priporočali „Knjižnico za mladino“ šolskim oblastvom v nakup. Prošnje niso imele uspeha.

„Zaveza“ je protestovala tudi proti pisavi „Zvona“, ki je v nekem slučaju po nepotrebnem objavil neki odstavek, po katerem se je čutilo slovensko učiteljstvo žaljeno. Stvar se je povoljno rešila.

Po državnem poslancu A. Koblarju vložila je „Zaveza“ prošnjo na učno ministerstvo za slovenske stenske zemljevide. V istej zadevi se je obrnila tudi do dvornega svetnika Šukleja, naj izvoli na pristojnem mestu to stvar pospeševati. Slovenski stenski zemljevidi so sicer že v delu; a polž je dejal nekdanj, da naglost ni dobra!

Za spomenik pokojnemu predsedniku Ribnikarju se je potom okrožnice pri učiteljskih društvih nabralo 60 gl.

„Zaveza“ je stopila dalje v dogovor z „goriško tiskarno“, da izda skladbe pokojnega tovariša Volariča.

Razum tega so se reševale še druge zadeve, tičeče se učiteljskih konviktov, dijaških domov, učiteljskega zavarovanja itd.

VIII. glavna skupščina „Zaveze“

je bila dné 19. in 20. avgusta 1896. l. v Opatiji.

Vsprejem, ki so ga „Zavezi“ priredili hrvatski naši sodrugi in drugo občinstvo je bil zares bratski. Pozdravljali so udeležnike: nadučitelj Božo Dubrovič v Matuljah, v imenu mestne občine Kastavske načelnik Jelušič; v Voloskem je zborovalce pozdravil načelnik dr. Stanger, v Opatiji pa v ime pripravljalnega odbora gosp. Car v vznešenem, poetičnem govoru.

Poročila a) pri delegacijah:

1. „Kako praznuje slovensko učiteljstvo 50letnico vladanja našega presvitl. cesarja Franca Jožefa I.?“ poročevalec učitelj R. Knaflič.

2. „Kako pomagati podjetju ‚Knjižnica za mladino‘,“ poročevalec učitelj J. Dimnik.

b) pri glavnem zboru:

1. „O gojitvi značajev“, poročevalec Fr. Praprotnik;

2. „O gmotnem stanju slovenskega učiteljstva“, govoril nadučitelj J. Ravnikar.

Vsi govori in poročila so bili obširno in temeljito sestavljeni. Zlasti pa je vzbujal Ravnikarjev govor pravo senzacijo. Najvažnejše resolucije, ki jih je skupščina sprejela, so te-le:

1. Letni dohodki učiteljev naj se tako vravnajo, da bodo enaki onim c. kr. uradnikov v 11., 10. in 9. plačilnem razredu za meščanske učitelje.

2. Ljudska šola naj se podržavi.

3. Službena leta učitelja naj se — vsled njegovega napornega dela — skrcijo na 35 let, uštevši tudi začasno službovanje.

4. Naslov „podučiteljev naj se brezpogojno odpravi.

5. Tudi tajna kvalifikacija naj se odpravi.

6. Država naj skrbi za večjo izobražbo učiteljstva.

7. Pri volitvah v deželne zastope naj se po vseh slovenskih pokrajinah postavi vsaj po eden kandidat iz vrste učiteljev.

Na podlagi teh resolucij je uravnal tudi prihodnji upravni odbor svoje delovanje.

V upravni odbor za

IX. upravno leto

so bili izvoljeni:

Predsednikom: Luka Jelenc, nadučitelj v Št. Juriju;

I. podpredsednikom: Krist. Bogatec, nadučitelj v Podgradu;

II. podpredsednikom: Anton Porekar, nadučitelj na Humu;

I. tajnikom: Drag. Česnik, nadučitelj v Predosljah;

II. tajnikom: Ivan Šega, učitelj v Dol. Logatcu;

blagajnikom: Fran Luznar, učitelj na Primskovem;

urednikom: M. J. Nerat, nadučitelj v Mariboru;

odborniki a) za Štajarsko: Anton Petriček, Anton Gnus, Fran Kocbek;

b) za Kranjsko: Jakob Dimnik, Jernej Ravnikar;

c) za Primorsko: Ig. Križman, Božo Dubrovič, Anton Berginec.

Delovanje te upravne dobe je obsegalo v glavnih potezih te-le točke:

Direktorij je poslal na deželni šolski svet goriški vlogo zaradi prepovedi, da učitelji ne smejo opravljati službe obč. tajnikov. Dosegel ze je ugoden uspeh.

Učiteljska društva so se pozvala, da protestujejo proti pisavi „Slovenca“ v člankih „Pons asinorum“ itd.

„Ravnikarjev govor“ se je ponatisnil in doposlal vsem slovenskim deželnim in državnim poslancem.

V svrhu vzajemnega postopanja vsega avstrijskega učiteljstva gledé na izboljšanje gmotnega stanja stopila je „Zaveza“ v dogovor z vsemi avstrijskimi (slovanskimi in nemškimi) učiteljskimi društvi ter jim doposlala vsprejete resolucije.

Direktorij se je posvetoval glede na društveno glasilo „Popotnik“, določil pogodbo mej „Zavezo“ in lastnikom „Popotnika“ kot neveljavno, ter sklenil predložiti upravnemu odboru in delegacijam popolno premembo te pogodbe.

„Zaveza“ je opozorila „družbo sv. Mohorja“ na nedostojno pisavo v „Koledarju“ za l. 1897. o slov. učitelju ter zahtevala primernega pojasnila in zatrdila, da se bo v bodoče pazilo na to, da se ne žali ugled učiteljstva. To se je zgodilo.

Proti „Ebenhohevemu šolskemu predlogu“ nastopila je „Zaveza“ s primerno izjavo v obeh šolskih listih, ter se je ob enem določilo, da se o tem predlogu poroča pri prihodnji glavni skupščini.

IX. glavna skupščina „Zaveze“

se je vršila dne 4. in 5. avgusta 1897. l. v Celju v „Narodnem domu“.

Pri tej skupščini so se obravnavali sledeči predmeti:

1. „Nekoliko misli o vzgojnem smotru ljudske šole“, poročevalec ravnatelj Henrik Schreiner.

2. „O Ebenhochovem šolskem predlogu“, poročevalec nadučitelj Drag. Česnik.
3. Predlog, da se na ljudskih šolah nastavljajo le taki suplenti, ki so izprašani za ljudske šole. (Fr. Brinar.)
4. „Šolski muzej slovenskega učiteljstva v Ljubljani“, poročevalec učitelj in urednik Jakob Dimnik.

Gledé na Ebenhochov šolski predlog vsprejele so se te-le resolucije: 1. Slovensko učiteljstvo stoji na stališču državnega ljudsko-šolskega zakona z dne 14. maja 1896. l., pozdravlja pa vsako preosnovno šolskega zakona v naprednem smislu. 2. Slovensko učiteljstvo je za versko šolo, kakoršno po Slovenskem že imamo, namreč: ves pouk naj je prešinjten z nauki svete vere. 3. Slovensko učiteljstvo je za vzajemno in složno delovanje s častito duhovščino na polju ljudskega šolstva, izomike in napredka v prosep slovenskega naroda. 4. Slovensko učiteljstvo je proti cerkvenemu in sploh proti vsakemu nadzorstvu, katerega ne izvršujejo pedagogi-strokovnjaki, najsi bodo posvetni ali duhovni. 6. Slovensko učiteljstvo je odločno proti šolskemu predlogu, katerega so v drž. zboru stavili poslanci Ebenhoch, Dipauli in tovariši. 6. Direktorij „Zaveze“ se pooblašča, da stori v slučaju potrebe na merodajnih mestih vse, kar mogoče, da prepreči vsprejetje Ebenhochovega ali kakega družega sličnega predloga. — Debata o teh resolucijah, kakor tudi o predlogu samem, je bila obsirna in živahna. Razen učiteljstva sta se je udeležila tudi deželni odbornik goriški dr. Tuma in kaplan Kržišnik.

Gledé na „šolski muzej“ se je sklenilo:

„Zaveza slovenskih učiteljskih društev“ ustanovi v proslavo in spomin na plodnosno 50letno vladanje Njih Veličanstva cesarja Franca Jožefa I. v Ljubljani šolski muzej slovenskega učiteljstva ter ga slovesno otvori l. 1898. ob priliki X. glavne skupščine, ki se ima vršiti v Ljubljani.

Vse drugo se prepusti direktoriju „Zaveze“.

Koncert, ki ga je priredila „Zaveza“, se je izvajal precizno. „Učiteljski konvikt“, kateremu je bil namenjen čisti dohodek, pa je prejel nekaj desetakov.

Pri banketu so nas počastili odlični rodoljubi spodnještajerski: dr. Sernee, dr. Vrečko, dr. Dečko, Dragotin Hribar; navzoč je bil tudi dr. Tuma iz Goriškega, prof. Bezenšek iz Bolgarskega itd. Nazdravljalo se je „Zavezi“, narodnemu učiteljstvu, domovini; a nemškutarski Celjani so nas psovali in na nas pljuvali.

V upravni odbor za

X. upravno leto

je bil soglasno in navdušeno zopet izvoljen ves stari odbor. Zato ga ne bom tukaj še enkrat našteval.

Delovanje direktorijevo in upravnega odbora:

Direktorij je imel v tem letu 13 sej, upravni odbor pa dve.

Za „šolski muzej“ so se sestavila pravila, ter se ponatisnila v 200 izvodih, kateri so se razposlali učiteljskim društvom ter raznim drugim korporacijam in oblastvom po Slovenskem.

Direktorij je vložil za „šolski muzej“ 13 obsirno utemeljenih prošenj za podporo na razne oblastnije in društva.

Deželni zbor kranjski je dovolil za „šolski muzej“ 1100 gld. podpore, občinski svet stolnega mesta Ljubljane pa letnih 200 gld.

Na razne tvrdke so se razposlali pozivi, naj svoje izdelke pošljejo našemu „šolskemu muzeju“ v razstavo. Razstavni predmeti v „šolskem muzeju“ so že zdaj vredni nekaj tisočakov.

Strokovni list „Popotnik“ je „Zaveza“ prevzela v svojo last z vsemi aktivi in pasivi proti 35% oziroma 40% popustu njegovega dolga. Sklenile so se z urednikom in s tiskarno pismene pogodbe.

V proslavo 50letnega vladarskega jubileja ustanovila je „Zaveza“ tudi društvo „Jubilejna samopomoč“. Visoka c. kr. vlada je dotična pravila potrdila z odlokom z dne 4. julija 1898. l. št. 3001.

(Dalje sledi.)

Društveni vestnik.

Iz Krškega. (Občni zbor „Pedagogičnega društva“) vršil se je dne 30. julija ob 4. uri popoldne pri jako živahni udeležbi na vrtu g. Gregoriča v Krškem.

Predsednik J. Bezljaj pozdravi navzočega gosp. okrajnega glavarja, prebl. barona M. Schönbergerja, zakliče vsem zborovalcem „dobro došli“ ter otvori zborovanje.

O delovanju društva v minulem letu je zlasti omenil dvoje zborovanj (v Radečah in Kostanjevici) in izdajo „Slavnostnega pedagogičnega letnika.“ Nadalje omeni, da bode društvo izdalo knjigo „Stavbni črteži s proračuni“, kakor hitro se poravnata dolg v tiskarni. Knjiga bode obsegala: I. Nauko projekcijah. II. Stavbne črteže: a) Posamni hišni deli; b) Najvažnejša stavbna pravila; c) Črtež skladišča s proračunom; d) Črtež jednonadstropne hiše s proračunom; e) O obrabi trajnosti in ohranitvi poslopij; f) Nekatero posebnosti slovanskih stavb. III. Situacijske črteže. Tvarino pojasnjevalo bode 71 podob. Knjiga ne bode samo važna za učitelje ampak tudi za župane, obrtnike, uradnike (posebno zavarovalnih zavodov) in obrtno-nadaljevalne, kakor tudi meščanske šole. Cena ji bode 1 gld., društveniki ki so plačali letnino za 1897. in 1898. leto, dobé jo brezplačno.

Tajnik J. Rupnik je priredil udanostno izjavo na Njegovo Veličanstvo, katero so podpisali vsi navzoči. Izjava izročila se je po posebni deputaciji gospodu okrajnemu glavarju.

Iz blagajnikovega poročila posnemamo, da je imelo društvo v minulem letu 213 gld. 98 kr. dohodkov in 408 gld. 8 kr. stroškov, torej 194 gld. 10 kr. primanjkljaja. Poročevalce se hvaležno spominja dobrotnikov, kateri so društvu naklonili denarne podpore in sicer v prvi vrsti slavni deželni zbor kranjski, prevzvišeni knez in nadškof dr. J. Missia, gospod prof. M. Pieteršnik in slavna Krška posojilnica.

Pregledovavci gg. Pavčič, Pretnar in Saje so račune odobrili.

Delegatom k zborovanju „Zaveza“ v Ljubljani so bili izvoljeni ti-le cenjeni gg. društveniki: Bezljaj, Gantar, Kalin, Kolnik, Lapajne, Levec, Ravnikar, Rupnik, Saje in Schmidinger.

Pri volitvi odbora so bili enoglasno izvoljeni gg.: J. Bezljaj, predsednik; J. Rupnik, tajnik; F. Rozman,

blagajnik; za odbornike pa J. Lapajne, J. Ravnikar dr. T. Romih in A. Šest.

Določitev časa in kraja prihodnjemu zborovanju se je prepustilo odboru.

Nato se sklene zborovanje po navadnem običaju. Pričela se je prosta zabava, katera je trajala pozno v noč.

—a—

Ptuj. Našega zborovanja dne 1. septembra meseca t. l. udeležilo se je vkljub slabemu vremenu prav lepo število udov. Na dnevnem redu je bilo podavanje ravnatelja meščanske šole v Gradcu, gospoda Fr. Söllner-ja, o pomenu in cilju pouka deškoročnih del, in praktičen poskus gospoda Brumna v pletenju iz slame. Ti točki sta bili povod, da so nas počastili s svojo navzočnostjo imenitni gostje iz Ptujja, kakor gospod c. kr. okr. glavar baron Apfalter, gospod okr. šolski nadzornik Ranner, gg. Sterling, Suher in Kranje iz nemške deške in gospod Löschnig iz nemške dekleške šole. Izvredna ljubeznjivost gospoda okrajnega glavarja proti učitelstvu ogreva dobrodejno naša sreča in nas vspodbuja k zavednemu in vztrajnemu delovanju. Pogrešali pa smo nekaj udov iz bližine in to tem bolj, ker je bilo navzočih precej takih, ki imajo veliko daljšo pot. Ali takim kaj več za vzdramilo pisati in glubemu „dobro jutro“ reči... Po otvoritvi zborovanja prečita predsednik gospod Žiher dopis ormoškega učiteljskega društva, ki nas vabi na slavljenje svoje 25letnice. Gospod predsednik toplo priporoča obilno udeležbo od naše strani.

Potem je gospod Söllner govoril o delu z lepenko in pokazal to na seboj prinesenih vzorcih. Omenil je tudi kake koristi so deška ročna dela. Švedi so prišli zavoljo žganjepitja skoro na nič; a ostra prepoved izdelovanja žganja in vpeljava ročnih del, ki so tudi v najnižjih solah obvezni predmet, pripomoglo je, da se ljudstvu vrača blagostanje. Podavanje je vzbudilo vsestransko odobravanje. — Za njim je nastopil tovariš gospod Brumen, ki je pripeljal seboj štiri učenke, da bi pokazal, kako lahko se nauče otroci plesti trakov iz slame in od tega do slamnika pa pot tudi ni več težka. Tudi nekateri tovariši so se pokazali dovzetne in spretno pletilce. Ker bo prihodnjic gospod Brumen najbrž podaval, kako se ima pripravljati slama za pletenje, bi pač bilo prav lepo, ko bi se prikazali tudi „jaz-

beci“ iz svojih brlogov, kajti prirejanje pletilne slame bi kmetu vrglo lep skupek; sedaj se naroča slama iz Nemškega. Podavatelj nam je tudi pokazal nekaj pletarčkov, pletenih iz vrbovega šilja — njegovo lastnoročno in še dokaj lično delo. — Bili smo tudi s tem podavanjem prav zadovoljni.

Na prijazno vabilo gospoda prof. Ferka ogledali smo si po skupnem obedu lokalni muzej v Ptuj, ki je posebno zavoljo svojih rimljanskih starin znamenit.

Pulko.

Iz Šoštanja. (Vabilo.) Učiteljsko društvo šalske doline zborovalo bo dne 20. septembra mes. t. l. v Velenju. Začetek ob pol 11. uri dopoldne. Dnevni red: 1. Zapisnik in dopisi. 2. Slavnosten govor. 3. Iz šolske prakse in 4. Nasveti. Ker bo 5. točka dnevnega reda zelo zanimiva, posebno ker se bo vršila v gostilnici pri Skazu, upati je prav obilne udeležbe. Gg. tovariši, pridimo vsi, da nas ne osramotijo častite gospodične tovarišice in pokažimo, da se tudi mi zavedamo liki one.

O d b o r.

Listek.

10

(Namizni govor pri učiteljskem banketu v Ljubljani.)

(Konec.)

Največji kolodvor na svetu — v Bombay-u so zidal 10 let.

Največja ura na svetu — v Filadelfiji — meri 10m v premeru.

Najhujša bolezen je ona ki je 10črkasta, namreč — smrtonosna.

Najboljši mesec je 10., ker — vinotok.

10. ura zvečer je najprimernejša, da se poda človek

„Na mehko posteljico

Pod belo rjuhico;“ —

a tu v Ljubljani

Slovò deseti uri dali

Smo mi, ker bomo večkrat spali

Doma dovolj;

In pa še bolj

Tam v „krtovi deželi.“

Naša imenitna in prekornostna družba obstoji iz 2 x 5 črk: C i r i l — M e t o d.

Eden izmed najlepših slov. romanov je „Deseti brat“, ki ga je spisal 10črkasti Jože Jurčič.

Zavezi priljubljeni 10črkasti predsednik ima tudi v svojem imenu in priimku 10 črk: L u k a J e l e n c.

Dika vseh županov, čast in ponos slov. središča — bele 10črkaste Ljubljance — je veleštovani in za svoj rod prezasluzni gospod 10črkasti I v a n H r i b a r.

V katerih pregovorih naletimo na število 10?

„Malo jih je a so ljudi.“

10krat obrni besedo na jeziku predno jo izrečeš. 10 brihtnih otrok, — jednajst sreč.

Več je vreden „dober glas“, nego 10 parov klobas. —

Dober svet: Ako se ti primeri, da se na koga razsrdiš, predno se začneš jeziti, — šteje do 10.

N a v a d a. List „Riocreazione“ izhajajoč v Trstu, piše dne 16. aprila mes. 1894:

V Darmstadtu živi družina broječa 10 oseb, ki so vse muzikalčno izobražene. Najrajše se kratkočasijo z godbo pred in po jedi. Oče svira na violoncel, mati na glasovir, trije sinovi na gosli, ena hči na oboe, druga na flauto, tašča trobento, kuharica trombon in stara teta, da je „kompletan špas“, drgne velik kontrabas.

Glasbenik Supè je spisal opereto „Zehn Mädchen und — kein — Mann“. Zato je moral iti „na uni svet“, ker mu je vsaka teh 10 deklet voščila: „da bi ga zgaga pobrala!“ In 10 takih voščil, — veste, da tudi nekaj izda.

„Popolna“ žena mora imeti 10 lepih lastnosti: Lepa, mlada, dična, lična, mična, bogata, krotka, ponižna, podložna in — tiha.

Lepe 10črkaste besede so: vzajemnost, rodoljubje, domoljubje, prijaznost in dokaj redka hvalenost, ki ni plačilo sveta.

Grda 10črkasta beseda je: klepetulja; a da je po vrhu še — stara, potem —

„Gospodine pomiluj!“

Največje „veselje“ vsakega očeta in matere je „10 hčer“.

Slavni naš Prešeren je rekel: „Da le „petica“ dà ime sloveče“. Po našem bi morala dati „desetica“ 2krat bolj sloveče, ker obstoji iz 2 petic.

„Petična“ žena — pravijo, da je dobra; 2krat boljša bi morala biti „desetična“.

* * *

„Resnične“ povesti, katerih bitstveni del je število 10.

Ribničan je stavil, da sne 10 klobas. Devet jih je spravil srečno v želedec a deseta mu dela „bajlè lasjè“ in neče nikakor „dual“: „Ti kruota kruotasta ti! ku bè tu prej vajdu, bè tčèbè najprej vrat zaviu“.

Kmet pride na železniško postajo in vpraša postajevodjo koliko bi dal do N. — „Samo 15 kr.,

očka. „Nej slišijo gasput štajonček, več kukr 10 pej res jëm ne dam“. Vlak pride in kmalu odide žvižgaje. „Ej sinek muoj, žvižgej al ne žvižgej, več kukr 10 tẽ ne dam“!

Učitelj: Tonček, če dobiš za 5 kr. 10 jabolk, koliko jih dobiš za 10 kr.? „Polno kapo“!

Ribničan Cene, kateremu je umrla žena, žaloval in britko tožil je tako-le: „Desajt lait sem jo jmũ jen trpũ de Buh nas vari! Zdej mẽ jo je Buh uzjeu. Nej jo ima paj še nan desajt lajt, buo že vidu kakšnu brajme si je nakuapov na suajo sivo glavo“.

Mati: Ljuba hčerca, povej mi zakaj se tako trdovratno braniš Alfreda? — Ker ima premalo vere; pomisli mama: ne veruje, da je pekel. — O draga hčerca, to naj te kar nič ne plaši! Upam, ko ga poročiš, da se nama posreči, predno preteče 10 mesecev, prepričati in uveriti ga, da je — pekel!

Slavna gòspoda! Ker me kar nič ne mika končati s — peklom, dovolite mi še par besed.

V 22. številki „Popotnika“ l. 97., piše spošt. tovariš Žiher, kako si gotovo ohrani učitelj(ica) potrební ugled v šoli in izven nje. Navedel je prav lepih 9 točk, katerim jaz dostavim še 10., ki je ob enem desetčrkasta: Učitelj, ne bodi petoliznik!

Desetčrkasta značajnost bodi cvetica, ki naj te spremlja od prvega koraka v težavni naš stan, do zadnjega tvojega zdiha. Desetčrkasta vzajemnost pa bodi nam vsem, slovenskim, hrvatskim in češkim učiteljem močna vez, ki naj nas druži v orjaško celoto, v kateri naj se zrcalijo tri ljubka imena:

Čeh, Slovenec in Hrvat,
Ki eden drugemu je brat.

Da so danes ti bratje tukaj zbrani, da

„Oko z očesom tu se vjame

In srce v srcu se topi“

vživaje nepopisno srečo in neizmerno radost, so zasluge nežnih krasnih ljubljanskih dam, zasluge bele, slovenske, desetčrkaste Ljubljance in nje vrlega, prezaslužnega načelnika — „generala“ vseh slovenskih županov, ki nam v imenu slov. metropole.

„Srce v dar je poklonil“.

Častita gospoda! Ti vzvišeni, srce dvigajoči trenotki ne zginejo nikdar slovenskemu učiteljstvu iz spomina. Sladili mu bodo celo življenje grenko kupo dela in trpljenja. Za vse to pa ne more drugega nego, da si usadi v presrečna srca svoja desetčrkasta hvalenost — cvetico, koja hoče gojiti in negovati

„Do svojega zadnjega dne“

do onih, ki so mu pripravili te krasne, te divne trenotke. Vsi pa

„Kteri danes tukaj smo“

nesimo seboj presladko zavest, da

„Za uvijek brat i brat

Je Čeh, Slovenec in Hrvat“.

Torej: „Nah nas všech Bůh živi“ in

„Naj čuje zemlja in nebo“

deset nam vsim iz dna srca izvirajočih besed:

Na zdar, na zdar, premili brati Slovenci, Čehi in Hrvati!!

Agul Ref.

Dopisi in razne vesti.

Iz sevniskega okraja. (Okrajna učiteljska konferenca.) Dne 10. avgusta mes. t. l., vršila se je v šolskem poslopju na Vidmu letošnja uradna učiteljska konferenca za brežiški, sevniški in kozjanski okraj, katere se je udeležilo 70 učiteljev in učiteljic.

Okrajni šolski nadzornik gosp. Gustav Vodušek kot predsednik srčno pozdravi navzoče povdarjajoč, da se je učiteljstvo teh okrajev zopet zbralo z blagim namenom, da bi se v odkritosrčnej ljubezni posvetovalo o sredstvih in prospéh domačega šolstva. Naobraženo razumništvo naše vé sicer ceniti težavno, a vzvišeno našo nalogo, vendar se učitelju ne bode vsikdar posrečilo na polju vzgoje in pouka doseči zaželjenih uspehov. Bojevati se ima z mnogimi težavami, zlasti z napačno domačo vzgojo. Z vestnim in marljivim delovanjem naj učitelj skuša pridobiti šoli vedno več novih prijateljev. Zboljšanje gmotnega stanja, ki se sme v kratkem pričakovati, podelilo bode učitelju novih moči za njegov trudopolni poklic.

Gosp. predsednik se spominja dalje utemeljitelja nove šole, prevzvišenega vladarja, cesarja Franca

Jožefa I, kateremu navzoči zakličejo trikratni krepki „živio.“ V znak sožalja povodom smrti nadvojvodinje Natalije in nadvojvoda Leopolda vzdignejo se navzoči raz sedeže.

Gosp. predsednik imenuje potem svojim namestnikom gosp. nadučitelja Böheim-a iz Kozjega, zapisnikarjem pa sta bila izvoljena gsp. Eržen iz Podgorja in gospdč. Arko iz Sevnice.

Pri drugi točki dnevnega reda povzame besedo zopet gosp. predsednik in se v daljšem navdušenem govoru spominja preredit slavnosti, katero obhajajo letos vsa ljudstva širne Avstrije, namreč jubileja petdesetletnega vladanja našega cesarja. Tudi za učiteljstvo je ta jubilej velikega pomena; hvaležnega srca in polni ljubezni se bomo vedno spominjali, kolikor neprecenljivih zaslug si je prevzvišeni vladar pridobil tekom petdesetih let tudi za ljudsko šolstvo in nja učiteljstvo. Na podlagi statistike dokaže govornik, kako je, zlasti zadnjih 29 let, število šol in učiteljev naraslo, kako se število analfabetov leto za letom zmanjšuje in tudi število hudodelstev redno pada, čeravno število prebivalstva narašča. Tako je na pr. l. 1882. znašalo

število sodnijsko obsojenih 30.098, l. 1891. 28.435 in l. 1896. 25.000, prebivalstvo pa se je v tej dobi pomnožilo za dva milijona. Število analfabetov je znašalo l. 1880. 6.428.731, l. 1890. 6.029.215. Leta 1870. je bilo v Avstriji 14.692 javnih šol (med temi 46 meščanskih šol), na katerih je poučevalo 25.692 učitelj skupaj 1.820.710 otrok. L. 1890. pa je bilo 17.706 šol (476 meščanskih), v katere je hodilo skupaj 3.050.634 učencev. Učiteljev je bilo v tej dobi 63.159. Razven tega je bilo tudi 960 zasebnih šol z 105.984 učenci. — Govornik konča s srčno željo, naj Bog ohrani našega preljubljenega cesarja do skrajne meje človeških dni ter naj ga varuje vsega hudega. Navzoči zapojejo prvo kitico cesarske pesni. Potem se prečita in odpošlje potom politične oblasti cesarju primeren vdanostni brzojav.

Pri svojih opazkah konstatuje gosp. nadzornik, da je učiteljstvo teh okrajev tudi to leto doseglo v pouku in vzgoji povoljnih uspehov; priznati se mora zlasti vztrajna marljivost in resna volja učiteljstva, ki deluje dostikrat v jako neugodnih razmerah. Tudi na zunan je bilo postopanje učiteljstva z malimi izjemami povsem taktno. Nadalje govori g. predsednik o tem, kako naj učitelj skrbi v šoli za dobro disciplino, kajti „dobra disciplina je boljša kot dobra doktrina“ (Diesterweg) in „šola brez discipline je podobna mlinu brez vode“ (Komenski). Pri posameznih učnih predmetih, zlasti glede na čitanje, računstvo, spise, lepopisje in petje nam poda kratka metodična navodila, po katerih naj učitelj pri pouku postopa, da doseže dovoljnejše uspehe. Kjer se v oddelkih poučuje, priporoča pri mnogih predmetih oba oddelka združiti, ker učenci s tem več pridobé, kakor če pišejo tiho nalogo. To doka tudi zanimivo iz psihološkega stališča.

Poročilo gosp. predsednika je bilo jako temeljito in zanimivo ter nam kaže, da imamo v našem obče priljubljenem nadzorniku vestnega in izkušenega šolnika, ki vé ceniti delo učiteljevo in ki nas z ljubeznivimi besedami vspodbuja in navdušuje za vzvišeni naš poklic.

Prečitajo se potem od zadnje konference došli odloki višjih šolskih oblastí.

Gosp. nadučitelj Rauter iz Planine poroča o vprašanju „Kako se naj goji čustvo prava v vzgoji?“ V daljšem in temeljitom govoru je nam naslikal poročevalec, kaj ima posebno učitelj storiti, da tudi gledé tega svoje dolžnosti vestno izpolnjuje. Živalnega razgovora so se udeležili gg. : Skalovnik, Knapič, Moric, Šetine, Ornik. Gosp. Skalovnik zlasti povdarja, da so tudi drugi faktorji, ki v vzgoji vplivajo merodajno na človeka, namreč domača hiša, človeška družba in tudi sodišče, ki razsoja pravico. Govornik stavi v tem smislu teze. Sprejmejo pa se konečno teze poročevalceve. (Konec sledi.)

Sv. Lovrenc na Dr. p., dne 1. septembra mes. 1898. l. Kakor je bilo lansko leto v „Popotniku“

in nekaterih drugih listih omenjeno, sklenil je tukajšnji krajni šolski svet, da bode začeni s šolskim letom 1897/98 kupoval iz krajnega šolskega zaklada knjige in druge učne pripomočke za vse učence. Sedaj ko stojimo na koncu šolskega leta, hočemo cenjenim sotrudnikom poročati, kako se je stvar obnesla. Učitelji smo to namero krajn. šol, sveta z veseljem pozdravili, in nismo se motili, kajti uspeh je bil izboren tako v poučnem, kakor tudi v nraštenem in sploh pedagogičkem oziru. Imeli smo prejšnja leta v vsakem razredu nekaj otrok, ki zaradi revščine ali zanikernosti njih roditeljev celo leto niso imeli ne pisanke, ne risanke, ne knjig itd., v l. razred pa je lani zahajal deček, ki je celo leto v šolo prinašal samo kos kamenice tablice, katere površina je znašala jedva 1 dm².

Kako težavno je bilo v višjih razredih prepričati se učitelju, kaj znajo nekateri otroci iz jezikovnega pouka, ako niso nikdar imeli spisnice in učitelj celo leto ni dobil od njih nobene pisuene naloge v svoje roke. Sedaj vsega tega ni.

Jako važno je v vzgojevalnem oziru tudi, da otroci ne dobé nikdar denarjev od starišev za nakup učnih pripomočkov. Kateremu učitelju pač niso znani slučajji, da so otroci dotični denar porabili za sladčice, za smodke ali celo — žganje! Spominjam se iz lastne skušnje nekdanjega učenca najvišjega oddelka, ki celo leto ni imel ne pisanke, ne risanke, ne spisnice; pozneje pa sem od njegovih poštenih starišev izvedel, da so mu prav pogosto dajali denar za šolske potreščine, pa vsak krajecar je zapušil na cigaretah. Ta otrok je bil doma dobro vzgojen, a pokvaril se je, ker je dobival denar; najhuje pa je še to, da je izpridil marsikaterega součenca.

Tudi v gospodarskem oziru je priporočati, da dobé učenci vse pripomočke v šoli, posebno na deželi, kjer dostikrat vaški kramarji prodajajo blago prav zadnje vrste po nečuveno visokih cenah. Zgodi se tu pa tam, da tak „trgovec“ zahteva za kamenček 1 kr. med tem, ko jih sam dobi 6 za 1 kr., ali da zahteva 1 kr. za pero, katerih en gros stane 30 kr.! Mislim, da kupčija s 400% nekaj zaleže.

Pomisliťi je dalje, da posamezni stariši pri tem niso prav nič na škodi, ampak ravno narobe: stroški za njih so dosti manjši, ker k njim prispeva vsak davkoplavevalec v šolskem okolišu brez ozira na to, je-li ima šoloobvezne otroke ali ne. Sicer pa ti stroški niso Bog si ga vedi kako veliki, kajti pri primernej varičenosti porabi se za vsakega učenca 74 kr., torej n. pr. za trirazrednico z 220 učenci ne celo 163 glđ. Pri tem pa je še opomniti, da so tako tudi preskrbljeni vsi revni učenci, za katere je itak krajni šolski svet zavezan priskrbeti učne pripomočke, in slednjic, da se s tem denarjem nakupi tudi vsem deklicam blago za ženska ročna dela.

iz tu navedenih in še nekaterih drugih vzrokov priporočam cenjenim sotrudnikom, da pri ugodnih

razmerah poskusijo za bodoče šolsko leto imenovani način preskrbovanja učencev z učnimi pripomočki, za kar je sedaj pri sestavljanju proračunov ravno dobra prilika. Tukajšnji krajni šolski svet je soglasno sklenil, da se v rečeni namen postavi v proračun za l. 1899. znesek 200 gld.

Ako bi kdo želel v tej zadevi kakega pojasnila, sem na razpolago. — Fr. Šorn.

Iz Sežanskega okraja. — († Janko Štrukelj.) Z utripajočim srcem pričakovali smo hip na hip usodnega udarca med kolegi Sežanskega okraja, namreč da nam kruta smrt iztrga iz našega naročja predragega tovariša Jankota. Vedeli smo pa tudi, da mu bode smrt velika dobrotnica-rešiteljica neznanskih muk in trpljenja. Predobro smo vedeli, da mu ni več ozdraveti vsled neozdravljive bolezni „raka v želodcu.“

Rojen na Proseku l. 1860. umrl je previden sê svetotajstvi dne 20 t. m. istotam.

Smrt mu je bila najbolji zdravnik, ozdravivši ga bolezni, koje ga niso mogle ozdraviti vešče zdravniške roke v tržaške bolnici z raznimi operacijami.

Prekrasen pogreb dne 22. m. m. pričal nam je, kako je bil nepozabljivi rajnik priljubljen ne samo med stanovskimi tovariši, temveč tudi med ljudstvom sploh, kakor tudi v odličnih družbah.

Dasiravno ima učiteljstvo našega okraja velike težave ozirom sestankov, prihitelo je vseedno nad 30 učiteljev in učiteljic, na čelu jim blag. g. c. kr. šol. nadzornik Matko Kante, med temi nepričakovano število gg. tovarišev iz tržaške okolice, da skažemo pokojniku poslednjo čast. Istotako se je udeležilo spreveda odlično število vrlih, neupogljivih narodnjakov tržaške okolice, med temi tudi nevstrašljiva sokola prebl. g. deželna poslanca g. vitez Nabergoj in Goriup Alojz. Lepo število vrlih pevk sl. pevskih društev „Hajdrih“ in „Danice“ v narodnih nošah okolice z narodnimi trakovi nosile so razne vence in cvetice ter spremljale ob rakvi pokojnega v župno cerkev, kjer so peli pri sv. maši g. tovariši. Ostalo petje v cerkvi, med sprevedom in na pokopališču preskrbeli ste gori imenovani vrli društvi, koji ste pretresali sê svojim divnim a turbnim petjem tako ogromno množico spoštovateljev pokojnika.

Nagrobni govor imel je g. tovariš Albin Štrekelj iz Škocjapa, v kojem je med drugim omenjal tudi pokojnikova službena mesta Barko, Dutovlje a naposled Devinsčino pri Proseku, (Devinsčina je del Proseka pripadajoč tržaškemu okraju) na kojih mestih je služboval 18 let. Zaman bi iskal subega očesa med ogromno množico, ko je govornik srce pretresujočimi besedami povdarjal nevenljive vrline pokojnikove; nam pravim, ko je jemal iskreno a tužno slovo ob odprtem grobu od pokojnika v imenu do cela mu udanega učiteljstva, pevskih društev, kojim zelo delavni ud je bil od ožjih mu sorojakov a naposled ostale množice. Poslednji „z Bogom“, kojega je ponavljala množica bil je srce parajoč. —

Tebi pa, zlata duša, ki si nam bil drag in mil tovariš, ki si bil iskren ljubitelj naše mladine, v koje prid si se neumorno trudil krog 18 let, dalje iskren in delaven domoljub posebno pa v Tvojej izvrstnej vasi ob obalih sinje Adrije, bodi s tem postavljen skromen spominek. Rešen si muk življenja, koje so te imele v svojih okovih dolgo časa; rešen si pa tudi duševnih muk, povekčujočih Ti telesne, ko si videl in v srce čutil zatiranje tvojih ožjih sorojakov od strani naših narodnih nasprotnikov, a spolnila se je gojena Ti želja, da Tvoje truplo počiva tam, „Kjer delal si za narod Svoj,

Živeč le zanj v ljubezni sveti“,

a za Teboj plakujoči tovariši upamo, da je Tvoja blaga duša tam, kjer lepše solnce sije in lepša zarja rumeni. — A.

(C. kr. dež. šolski svet štajerski) je v svoji zadnji seji potrdil izvolitev nadučitelja na deški ljudski šoli v Ptuju, Anton Stering-a učit. zastopnikom v mestnem šolskem svetu v Ptuju za ostali čas funkcijske dobe; je odobril učni načrt za neobvezni pouk o štajerski zgodovini na učiteljišču v Mariboru; je uredil poučni jezik in pouk v 2. dež. jeziku na ljudski šoli pri Sv. Lenartu v Slov. goricah; je dovolil poldnevni pouk v 1. in 2. razredu trirazredne ljudske šole v Dobovi — šolski okraj Brežice; je odredil da se dosedaj enorazredna ljudska šola v Blagovnem, šolski okraj celjska okolica, razširi v 2razrednico in da se novo ustanovljena ljudska šola v Ljubečnem — šolski okraj celjska okolica — organizuje kot štirirazrednica.

(Himen.) Vrli naš tovariš gospod Matko Kante, nadučitelj in c. kr. okr. šolski nadzornik v Sežani se je 6. t. m. v Šmarji poročil z gospico Rozino Gruntarjevo. — Isto tako se je poročil koncem avgusta v Idriji c. kr. učitelj in naš sotrudnik gosp. Avguštin Šabec z gospico Ahacijjo Treven iz ugledne narodne obitelji ravno tam. — Novoporočencem čestitamo iz dna srea in kličemo: „na mnogaja leta!“

Premembe pri učiteljstvu. Gospod Aleks. Falk, dosedaj učitelj-voditelj pri Sv. Katarini dobil je mesto učitelja v Trbovlju; dosedanji podučitelj gosp. Emil Volec pa učiteljsko mesto v Trbovlju na Vodi. Gosp. Martin Vodenik prov. poduč. na utrakv. šoli v Brežicah je na svojem mestu stalno nameščen.

Zahvala.

Vsem častitim zastopnikom učiteljskih društev Slovenska-Bistrica, Ptuj, Celje, Maribor, Ljutomer, Brežice, Kozje in Varaždin, kakor dragim nam vdeležencem-pevcem iz posameznih krajev pri slavnosti 25letnega jubileja ormoškega učitelj. društva v Ormožu izreka se najprisrčnejša zahvala in „Bog živi!“ — Srčna hvala pa tudi za vse mnogobrojno nam došle brzojavne in pismene pozdrave!

Načelnístvo.

Zahvala.

Podpisano se preč. g. Josipu Ferfolja, kuratu v Gabrijah pri Mirnem preiskreno zahvaljuje na podarjenih 27 knjigah raznovrstnega zapopadka, izdanih po „Slovenski Matici“ in po družbi „svetega Mohorja.“ Šolska knjičnica je ponosna prelepega

daru. Bog živi zavednega dobrotnika skrebečega za napredek milega nam slovenskega naroda. Vsemogočni mu stotero povrni.

Šolsko vodstvo na Vojšćici, dne 4. sept. meseca 1898.

Voditelj: P. Luvin.

Št. 491, III.

Natečaj.

(Podučiteljsko mesto.)

Na petrazredni ljudski šoli pri Sv. Lenartu v Slov. gor. ima se namestiti začetkom zimskega tečaja podučiteljsko mesto z dohodki po III. plač. razreda in s prostim stanovanjem in sicer stalno ali začasno.

Prosilci ali prosilke za to mesto naj vložijo svoje prošnje opremljene s spričevalom usposobljenosti in zrelostnega izpita, oziroma le z zadnjim in pri prvem stalnem ali začasnem nameščenju z dokazom avstrijskega državljanstva pri krajnem šolskem svetu Šentlenarškem do 30. septembra mes. t. l. — Izprašani morajo biti iz obeh deželnih jezikov.

Okr. šol. svet Šentlenarški, dne 24. avg. mes. 1898.

1-2

Predsednik: Kankowsky s. r.

Št. 1291, P.

Podučiteljska služba

Na dvorazrednici v Stopercah, III. plačilna vrsta in prosta izba, je definitivno umestiti podučiteljsko mesto.

Obeh deželnih jezikov zmožni prosilci, tudi prosilke, — naj vložijo svoje prošnje, opremljene s spričevalom ugne usposobljenosti in z domovnico predpisanim potom do 30. septembra meseca t. l., pri krajnem šolskem svetu v Stopercah, poštna postaja Rogatec.

Okrajni šolski svet Ptuj, dne 27. sept. mes. t. l.

Predsednik: Apfaltrern s. r.

Št. 116.

Razpis nadučiteljske in podučiteljske službe.

Na slovenski dvorazrednici pri Sv. Duhu na Ostrm Vrh se razpisuje mesto nadučitelja z dohodki II. plač. razreda.

Ob enem se tudi razpisuje mesto podučitelja v istem plačilnem razredu s prostim stanovanjem, potrebno hišno opravo in kurjavo.

Prošnje naj se blagovolijo poslati podpisanemu vsaj do 24. septembra meseca t. l.

Krajni šol. svet Sv. Duh na Ostr. Vrh, pošta Luče-Leutschach, dne 31. avgusta mes. l. 1898.

Št. 474, III.

Natečaj.

(Učiteljsko mesto.)

Na petrazredni ljudski šoli pri Sv. Lenartu v Slov. gor. ima se z novembrom t. l. definitivno

namestiti učiteljsko mesto z dohodki po III. plač. razreda.

Prosilci za to mesto naj vložijo svoje s spričevalom zreloizpita in ugne usposobljenosti opremljene prošnje do 20. septembra mes. 1898. l. pri krajnem šolskem svetu Šentlenarškem in morajo biti usposobljeni za pouk v obeh deželnih jezikih.

Okr. šolski svet pri Sv. Lenartu v Slov. gor., dne 18. avgusta meseca 1898. l.

2-2

Predsednik: Kankowsky s. r.

Službo menjala bi rada

definitivna podučiteljica na 4razredni deški šoli (3. plačilni razred in prosto stanovanje) v spodnje-štajerskem kraju ob južni železnici z podučiteljem tri ali 4razrednice v istem plačilnem razredu in s prostim stanovanjem. — Odgovor „podučiteljica“ poste restante. — Ljubljana, do 30. septembra meseca 1898.

Ponudba.

Kateri gosp. tovarišev nadučiteljev želi menjati nadučiteljsko službo na dvorazrednici v šolskem okraju mariborskem. — Ponudbe naj se blagovolijo poslati gosp. uredniku „Popotnika,“ kjer se tudi vse podrobneje izve.

Zahvala.

Ker nam ni mogoče, za vse izraze sožalja, milosrčnosti in podarjanje krasnih vencov o smrti nepozabnega nam soproga, ozir. očeta in brata gospoda nadučitelja

Anton Zmrzlikar-ja

osebno zahvaliti se, izrekam tem potom vsem prijateljem, znancem umrlega, osobito častiti duhovščini, gospodom učiteljem in pevcem za njih prijazno sodelovanje pri pogrebu svojo najsrčnejšo zahvalo.

Pri sv. Frančišku Ks., mes. avgusta 1898.

Franciška, soproga, Franc, brat.

Josip, Karolina, Marija, Friderika, otroci.

Tovariši in tovarišice, kupujte in naročujte „Knjižnico za mladino“!

Vsebina. I. Desetletno delovanje „Zaveze slovenskih učiteljskih društev“. — II. Društveni vestnik. — III. Listek. — IV. Dopisi in razne vesti. — V. Natečaji in inserati.

Lastnik in založnik: „Zaveza“

Tisk tiskarne sv. Cirila v Mariboru.